

Jubilej

Sedemdeset let Lidije Slana

Raziskovanje preteklosti, odkrivanje znanih, manj znanih in mnogokrat celo pozabljenih ljudi, usod in dogodkov privlači marsikoga, a le nekateri imamo ta privilegij, da se lahko s tem ukvarjamo poklicno. Mnogi, ki jih zgodovina sicer zanima, so se poklicno usmerili na druga področja in se s preteklostjo srečujejo le ljubiteljsko. Med njimi pa najdemo tudi – sicer redko – posameznike, ki jim uspe to ljubiteljstvo prenesti na višjo, dejansko znanstveno raven. Ena takšnih je Lidija Slana, ki je v začetku lanskega leta praznovala okrogli jubilej – sedemdeset let. Hkrati je njena življenjska obletnica sovpadla tudi z dvajsetletnico njenega udejstvovanja na zgodovinopisnem področju: leta 1996 je namreč izdala svoje prvo delo s tega področja – monografijo o gradu Brdo pri Kranju.

Lidija Slana ni zgodovinarica po stroki, čeprav jo je zgodovina vedno zanimala. Veliko zaslug za to imajo njeni starši – oče, ki je bil učitelj, in še bolj mati, ki ji je kot deklici pripovedovala napete zgodbe o celjskih grofih. Tragična zgodba o Frideriku in Veroniki je burila domišljijo male Lidije, ki pa se pozneje vseeno ni odločila za študij zgodovine, ampak jo je pot zanesla v ekonomijo. Kot diplomirana ekonomistka je deset let poučevala na Srednji ekonomski šoli v Kranju in Srednji ekonomski šoli v Novem mestu, potem pa se je zaposlila v Banki Slovenije in tam ostala do upokojitve leta 2005. Ena njenih glavnih nalog je bila ureditev plačevanja z bančnimi karticami v Sloveniji in tujini.

Kljub vsemu pa jo je vedno znova vleklo k raziskovanju zgodovine. Led je prebila leta 1996, ko je na pobudo kolega Matije Potočnika detajlno raziskala zgodovino in lastnike dvorca Brdo pri Kranju ter svoja dognanja strnila v reprezentativno monografijo, namenjeno za protokol. Zlasti so jo pritegnili graditelji dvorca – gospodje Brdski oz. poznejši baroni in grofje Egkh-Hungerspach, o katerih je sestavila obsežno genealogijo, ki še čaka na objavo. Brdo je zaznamovalo in določilo njeno raziskovalno pot – slovenski gradovi in njihovi nekdanji plemiški lastniki so (p)ostali osrednja tema njenega raziskovanja.

Uspeh knjige o Brdu jo je opogumil do te mere, da je nadaljevala z raziskovalno dejavnostjo in v letu 2000 z nekaj drugimi sodelavci izdala kratko monografijo (vodnik) o gradu Snežnik. To jo je še istega

leta pripeljalo tudi do *Kronike*, ki ji je ostala zvesta do današnjih dni. Za tematsko številko, posvečeno snežniškemu gradu, je podobno kot pri Brdu pripravila obsežen članek o zgodovini gradu in njegovih lastnikih. Ko se je nekaj let zatem (2004) pripravljala nova tematska številka *Kronike*, tokrat posvečena gradu Brdo, je Lidija z veseljem sprejela povabilo in sodelovanje potrdila s kar dvema prispevkoma: o lastnikih Brda do njegovega prehoda v roke rodbine Zois in o neuresničeni neobaročni prenovi brdskega parka, ki jo je leta 1938 naročil tedanji lastnik knez Pavle Karađorđević.

V naslednjih letih se je še večkrat lotila podobnih raziskovalnih podvigov, večinoma za tematske številke *Kronike*, posvečene posameznim gradovom oz. dvorcem. Tako je naredila celovit pregled lastnikov gradu Strmol na Gorenjskem (2006), pri Tuštanju (2009) je razkrivala skrivnosti njegovih prvih lastnikov Schwabov oz. grofov Lichtenbergov, v rajhenburški številki (2013) pa je osvetlila grajske lastnike od izumrtja gospodov Rajhenburških konec 16. stoletja do prevzema gradu s strani trapistov tristo let pozneje. V tematski številki o zgodovini Bele krajine (2010) in v tematski številki o zgodovini Litije (2011) se je ponovno posvečala zlasti Lichtenbergom – kot lastnikom grajskih stavb na območju Semiča oziroma gradu Lihtenberk pod Bogenšperkom. Vedenje o tej pomembni kranjski plemiški rodbini je leta 2016 nadgradila s člankom o lastnikih dvorca Jablje (tudi v *Kroniki*), v katerem je raziskala baronsko vejo Lichtenbergov, znano tudi pod dvojnimi imenom Lichtenberg-Janežič, in razkrila prevaro, s katero je omenjena veja prišla do baronskega naziva. Lichtenbergi so tako postali stalnica njenega raziskovalnega

dela. Njihove sledi je odkrivala po slovenskih in tujih arhivih in celo navezala stike z njihovimi potomci v Franciji in Nemčiji. Glede na količino zbranega gradiva upamo, da bo nekoč luč sveta ugledala tudi monografija o tej rodbini.

K sodelovanju so jo povabili tudi izdajatelji monografije o gradu Sevnica (2011), za katero je podrobno raziskala lastnike gradu od grofov Draškovič in Sermage do zadnje predvojne lastnice grofice Matilde Arco-Zinneberg.

Kot ekonomistko jo privlači tudi gospodarska zgodovina, zato ni presenetljivo, da se pri svojem raziskovanju dotika tudi te tematike. Svoje znanje o financah je npr. odlično predstavila v obsežnem članku o delovanju Josipa Gorupa pl. Slavinjskega v tematski številki *Kronike*, posvečeni rodbinama Kalister in Gorup (2010). Med arhivskim gradivom, ki ga največkrat vzame v roke, so tudi urbarji in imenjske knjige. O imenjskih knjigah je imela spomladi 2015 predavanje v Arhivu Republike Slovenije (Imenjska knjiga na Kranjskem (1546–1702): primer Semeničev iz Semiča), na simpoziju o puntarskem letu 1515, ki je jeseni 2015 potekal v Brežicah, pa je predstavila urbarje deželnoknežjih gospostev Naklo in Primsko-vo ter z njimi povezano delovanje vicedoma Jurija Egkha; med drugim je razkrila, da je bil prav Egkh

eden glavnih krivcev za izbruh kmečkih nemirov leta 1515.

Čeprav je Lidija Slana svojo kariero na področju zgodovinopisja začela sorazmerno pozno, se lahko pohvali z lepim opusom znanstvenih in strokovnih člankov. S svojimi raziskavami je pomembno prispevala k poznavanju plemstva na Kranjskem in Štajerskem, njihovega vsakdanjega življenja, gospodarskega delovanja in genealoških povezav.

Danes je upokojenka, razpeta med Ljubljano, Krko na Dolenjskem in otokom Krkom, a kljub temu (ali pa prav zato) še vedno raziskuje in se živo zanima za slovensko zgodovinopisno produkcijo. Odlikujejo jo strast do raziskovanja, pogosto svojstvena interpretacija gradiva, ki se odlično dopolnjuje z bolj konvencionalnim pristopom, ter obsežno znanje, podkrepljeno z intuicijo, ki jo običajno pripelje na pravo pot, tudi kadar se zdi, da je zašla v slepo ulico. Svoje zgodovinarsko znanje in dobro poznavanje tujih jezikov uspešno uporablja tudi kot vodička po Verskem muzeju v Stični.

Draga Lidija, naj te raziskovalna strast ne zapusti in naj ti prinese še mnogo raziskovalnih užitkov.

Miha Preinfalk